

OSNOVNA ŠOLA ORMOŽ
Znanje | Varnost | Odgovornost | Ustvarjalnost

ORMOŠKE LAGUNE DOBIVAJO NOVO PODOBO

PODROČJE: INTERDISCIPLINARNO

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorici:

Sofija Ivanuša

Nuša Kolarič

Mentorici:

Dušanka Feguš, prof.

Metka Lešničar, predm. učit.

Ormož, 2016

ZAHVALA

Za pomoč pri izdelavi raziskovalne naloge se zahvaljujema najinima mentoricama Dušanki Feguš, prof. razrednega pouka, in Metki Lešničar, predmetni učiteljici, ki sta naju usmerjali in pomagali pri osvajanju faz raziskovalnega dela.

Hvaležni sva tudi Dominiku Bombeku z DOPPS-a, za vso pomoč na terenu in koristne podatke ter informacije. Zahvaljujema se tudi Boštjanu Najžarju in Juriju Dogši za pridobitev informacij na intervjujih. Zahvala gre tudi Viki Ivanuša, direktorici Ljudske univerze, za organizacijo pohoda v Ormoške lagune. Hvaležni sva tudi udeležencem fokusne skupine. Nenazadnje pa gre zahvala še predmetni učiteljici Sonji Muhič za lektoriranje najine raziskovalne naloge in učiteljici Mirjani Meško, prof. angleščine, za lektoriranje prevoda povzetka v angleščino.

KAZALO

POVZETEK	7
ABSTRACT	7
1. UVOD	8
2. TEORETIČNI DEL.....	9
2.1 Lagune	9
2.2 Naravni rezervat	9
2.3 Vodni bivoli.....	9
2.4 Botulizem.....	9
2.5 Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenija DOPPS	9
2.6 Zgodovina ormoških lagun	9
2.6.1 Nastanek in pomen Ormoških lagun v času obratovanja TSO	9
2.6.2 Ormoške lagune dobijo novega lastnika	10
3. HIPOTEZE IN METODE DE LA	11
3.1 Raziskovalna vprašanja.....	11
3.2 Hipoteze	11
3.3 Metode dela	11
3.3.1 Proučevanje literature.....	11
3.3.2 Anketa.....	11
3.3.3 Intervju	11
3.3.4 Nevihta možganov.....	12
3.3.5 Fokusna skupina	12
3.3.6 Obisk lagun-terensko delo.....	12
4. REZULTATI.....	13
4.1 Rezultati in analiza ankete.....	13
4.2 Rezultati in analiza intervjujev	18
4.2.1 Intervju z Boštjanom Najžarjem	18
4.2.2 Intervju z Dominikom Bombekom.....	19
4.3 Rezultati in analiza nevihte možganov	21
4.4 Rezultati fokusne skupine	22
4.5 Rezultati in analiza terenskega dela/ pohod v Ormoške lagune	24
4.5.1 Analiza podatkov pridobljenih na pohodu	25
4.6 Terensko delo/ obisk lagun sprehod po lagunah od začetka preurejanja pa do danes.....	25

4.7 Ormoške lagune danes.....	29
5. DISKUSIJA.....	34
6. ZAKLJUČEK S SMERNICAMI ZA NAPREJ	35
7. VIRI IN LITERATURA	37
8. Priloge.....	38

KAZALO SLIK

Slika 1: Ormoške lagune (Radio Ptuj, 2014)	8
Slika 2: Intervju z Dogšo (Lešničar, 2016)	10
Slika 3: Poznavanje pojma lagune	13
Slika 4: Obiskanost lagun	14
Slika 5: Poznavanje preteklosti Ormoških lagun	14
Slika 6: Lastništvo lagun danes	15
Slika 7: Zasleditev prispevka o Ormoških lagunah v medijih	15
Slika 8: Naselitev vodnih bivolov	16
Slika 9: Organiziran ogled lagun	16
Slika 10: Prihodnost lagun	16
Slika 11: Prostorski načrt za naravni rezervat (Ravnikar, 2013)	18
Slika 12: Intervju z g. Najžarjem (Lešničar, 2016)	19
Slika 13: Intervju z g. Bombekom (Lešničar, 2016)	19
Slika 14: Oblak najpogostejših besed mlajših učencev v povezavi z Ormoškimi lagunami	21
Slika 15: Oblak najpogostejših besed starejših učencev v povezavi z Ormoškimi lagunami	21
Slika 16: Fokusna skupina (Lešničar, 2016)	22
Slika 17: Pohodniki na parkirišču (Lešničar, 2016)	24
Slika 18: Vrt naravnega rezervata (Bombek, 2016)	25
Slika 19: Tabla ob vstopu v rezervat (Lešničar, 2016)	25
Slika 20: Asfaltiranje parkirišča za obiskovalce (Bombek, 2014)	26
Slika 21: Postavitev opazovališč (Bombek, 2014)	26
Slika 22: Eksperiment bo obsegal povečanje mrtve lesne mase za škrlatnega kukuja (Bombek, 2014)	26
Slika 23: Izvedba cevovoda za dotok vode v bazene (Bombek, 2014)	27
Slika 24: Mala bela čaplja (Naturephoto, 2016)	27
Slika 25: Ovratniški plavač (Denac, 2014)	28
Slika 26: Postavitev pašne ograje (Bombek, 2014)	28
Slika 27: Vodni bivoli na paši (4 krave + bik) (Bombek, 2014)	28
Slika 28: Informacijska pisarna (Ivanuša, 2016)	29
Slika 29: Avtohtona sorta jablane (Ivanuša, 2016)	30
Slika 30: Zeliščna greda (Ivanuša, 2016)	30
Slika 31: Mlaka v nastajanju (Ivanuša, 2016)	30

Slika 32: Vzorčne gnezdilnice (Ivanuša, 2016)	Slika 33: Stena za nameščanje gnezdilnic (Ivanuša, 2016)
.....
31	31
Slika 34: Hotel za žuželke (Kolarič, 2016)
31	31
Slika 35: Kamnita stena za plazilce (Kolarič, 2016)
31	31
Slika 36: Panji (Ivanuša, 2016)
32	32
Slika 37: Past za lovljenje hroščev
32	32
Slika 38: Opazovanje ptic (Feguš, 2016)
33	33
Slika 39: Opazovalnica (Kolarič, 2016)
33	33
Slika 40: Notranjost opazovalnice (Ivanuša, 2016)
33	33

KAZALO TABEL

Tabela 1: Razdelitev anketirancev glede na status in prebivališče
13	13
Tabela 2: Nahajališče Ormoških lagun
14	14
Tabela 3: Poznavanje živali v lagunah
15	15
Tabela 4: Mnenje o preurejanju Ormoških lagun
17	17

POVZETEK

Okolje, v katerem živiva, nam daje odlične možnosti za sobivanje človeka z naravo. Prav zaradi tega sva se v najini nalogi lotili raziskovanja naravnega rezervata Ormoške lagune »v nastajanju«. Ureditve naravnega rezervata »v nastajanju« se odvijajo v okviru projekta LIVEDRAVA, ki ga izvaja DOPPS – Društvo za opazovanje in preučevanje ptic Slovenije.

Namen najine raziskovalne naloge je ugotoviti, kakšno mnenje imajo prebivalci Ormoža o preurejanju območja v naravni rezervat. Hkrati pa sva o vzpostavljanju novega na zavarovanem območju želeli na različne načine informirati širši krog ljudi, jih povabiti k sodelovanju, da bi s svojimi predlogi in pripombami doprinesli k nadaljnemu oblikovanju podobe tega področja. Ideja je, da bi to zavarovano območje v bližnji prihodnosti prispevalo k večji prepoznavnosti našega kraja, hkrati pa bilo varno zatočišče številnim rastlinskim in živalskim vrstam ter služilo ljudem za raziskovalne, izobraževalne, rekreativne, turistične in druge namene.

Ugotavljava, da so posamezniki in skupine, ki so sodelovali v najini raziskavi naklonjeni projektu prenove in so pripravljeni tudi pomagati, nekateri med njimi pa so podali tudi pripombe glede določenih objektov, ki po njihovem mnenju ne sodijo v to okolje. Kako smo načrtovali rešitve, pa bo razkrila naloga v nadaljevanju ...

Ključne besede: lagune, vodni bivolji, preoblikovanje, DOPPS.

ABSTRACT

The environment we live in, gives us great opportunities for co-existence between man and nature. This is why our research assignment focuses on researching the natural reservation Ormož's lagoons – "in progress". The reorganising of the Natural reservation - "in progress" is taking place under the framework of the project LIVEDRAVA by DOPPS - Association for the observation and study of birds in Slovenia.

The aim of our research assignment is to determine Ormož's inhabitants' opinion on reorganizing the area into a natural reservation. At the same time we wanted to inform a wider circle of people about establishing a new protected area in a variety of ways. We invited them to participate with their suggestions and comments to contribute to the further development of the area - of the image it presents. The idea is that this protected area would contribute to the greater recognition of Ormož in the near future. At the same time it would be a safe haven for many plant and animal species and serve the people for research, educational, recreational, tourist and other purposes.

We conclude that individuals and groups who have participated in our survey, are in favour of project renovation and are also willing to help, some of them also gave comments on certain objects, which in their opinion do not belong in this environment. The planning of solutions follows ...

Keywords: lagoon, water buffaloes, reorganising, DOPPS.

1. UVOD

Ormoške lagune so del Krajinskega parka, včasih so bile poplavni gozd, potem so bile industrijski objekt, sedaj pa na tem območju nastaja naravni rezervat. Območje, ki obsega dobrih 55 hektarjev, se nahaja v neposredni bližini mesta Ormož in so ga številni občani poznali kot območje, ki je bilo zelo zanimivo za lovce in je bilo znano po tem, da je služilo kot čistilna naprava. Tukaj so in še vedno biva veliko vrst ptic, ki so jim Ormoške lagune pomembna postojanka med jesenskimi in pomladanskimi selitvami.

V našem lokalnem okolju je ta tema zelo aktualna, saj se prepletajo različna mnenja in interesi o tem, čemu naj bi bilo to območje v prihodnosti namenjeno. Iz tega izhajajo tudi najine hipoteze. Domnevali sva, da mnogi udeleženci raziskave nimajo razjasnjenega pojma »lagune«, tudi zato, ker tam še niso bili. Predvidevali sva, da več kot polovica anketirancev ne ve, kdo je današnji lastnik Ormoških lagun in da ne vedo, kaj imajo v načrtih za nadaljnje urejanje. Predvidevali sva, da je večina anketirancev naklonjenih k preureditvi Ormoških lagun. Ker ljudje na vasi boljše poznajo Ormoške lagune in posledično tudi živali, sva menili, da ljudje na vasi boljše poznajo tam živeče živali, kot ljudje, ki živijo v mestu Ormož. S to raziskovalno nalogo sva hoteli raziskati zgodovino Ormoških lagun, sedanje stanje in njihovo prihodnost. Z raziskavo sva hoteli pokazati, kako bi se lahko Ormoške lagune uporabljale kot turistična destinacija, kot popularen rekreacijski in izobraževalni prostor. Pri tem nisva smeli pozabiti na to, da so Ormoške lagune šele v preurejanju, da se bo njihova podoba in funkcionalnost v prihodnosti še spreminjala. V okviru raziskovalne naloge sva s prenovo Ormoških lagun želeli seznaniti širši krog ljudi, jih povabiti na ogled in jim približati ta naš domači biser. Izpostavili pa bova tudi možnosti povezovanja Ormoških lagun z učnim procesom v osnovni šoli in na Gimnaziji Ormož.

Slika 1: Ormoške lagune (Radio Ptuj, 2014)

2. TEORETIČNI DEL

2.1 Lagune

Lagune so bazeni, ki so zgrajeni v zemlji. Zgrajeni so iz naravnih materialov, novejše gradnje pa vsebujejo tudi umetne pregrade in talne obloge. V lagunah mikroorganizmi biološko očistijo vodo. Lagune razvrščamo v aerobne, anaerobne in aerobno – anaerobne sisteme, kateri so odvisni od vnosa kisika. Nепрезраčene lagune so sistemi, ki ne potrebujejo mehanskih vnosov kisika, medtem ko prezračevalne lagune potrebujejo naprave za vnos kisika (Biološko čiščenje, 2015).

2.2 Naravni rezervat

Naravni rezervat (NR) je območje geotropov, življenjskih prostorov ogroženih, redkih ali značilnih rastlinskih ali živalskih vrst ali območje, pomembno za ohranjanje biotske raznovrstnosti, ki se z uravnoteženim delovanjem človeka v naravi tudi vzdržuje (ARSO, 2015).

2.3 Vodni bivoli

Vodni bivoli so živali, ki prihajajo predvsem iz Azije. Živijo tudi v Sredozemlju, v zadnjih letih pa tudi v Sloveniji. Hranijo se z vegetacijo (trsom, šašem, ločjem ...), ki je za drugo vrsto pašne živine zelo neakovostna. Njihov naravni habitat je vodno okolje. Prenesejo ekstremne življenjske razmere (RTV SLO, 2015).

2.4 Botulizem

Botulizem je zastrupitev nekaterih vretenčarjev z živčnim strupom, ki ga proizvaja bakterija *Clostridium botulinum*. *Clostridium botulinum* je v okolju razširjen v obliki spor; tip C je prisoten predvsem v vodnih okoljih. Spore oživijo v pogojih z nizko vsebnostjo kisika, zlasti ko se v vodnih sistemih temperatura dvigne blizu 37°C in je prisoten substrat za rast. V takšnih razmerah se bakterija *C. botulinum* začne razmnoževati; njen presnovni produkt je botulin, eden najmočnejših znanih bioloških strupov. Ptice, ki pijejo okuženo vodo ali se hranijo z okuženo hrano, se zastrupijo neposredno. To so zlasti vodne ptice. Botulin je živčni strup, ki žival najprej ohromi. Smrt nastopi zaradi zadušitve, ki je posledica ohromljenih dihalnih mišic (Mozetič, Šalaja, Denac, 2002).

2.5 Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenija DOPPS

Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (kratica: DOPPS) je verjetno največje in eno najstarejših nevladnih naravovarstvenih organizacij v Sloveniji. Ustanovljeno je bilo leta 1979. Združuje ljubitelje ptic in narave po vsej Sloveniji. Leta 2001 so prejeli status društva, ki deluje v javnem interesu ohranjanja narave, leta 2009 pa status društva, ki deluje v javnem interesu na področju varstva okolja v Republiki Sloveniji. So polnopravni partner svetovne zveze za varstvo ptic BirdLife International (Ptice.si, 2016).

2.6 Zgodovina ormoških lagun

2.6.1 Nastanek in pomen Ormoških lagun v času obratovanja TSO

Preden je to območje kupil lastnik Tovarna sladkorja Ormož, je tam bil poplavni gozd. Bil je skoraj neizkoriščen.

Bazeni za odpadno vodo Tovarne sladkorja Ormož d. d. zavzemajo del območja nekdanjih poplavnih gozdov in rokavov reke Drave, ki so bili pomemben del mreže mokrišč vzdolž reke. Kako so ti bazeni delovali v času obratovanja TSO, nama je ob najinem obisku povedal bivši direktor TSO Jurij Dogša.

»Ko so kmetje pripeljali pesu v tovarno, je bila ta blatna, ker se pri nas ilovnata zemlja drži pese. Npr. na Nizozemskem pa je zemlja peščena in ko pesu streseš, pade zemlja na tla. To blato so ob prevzemu pese v tovarni začeli izpirati, potem pa so to blatno mešanico z vodo preko sistemov cevi poslali v usedalnik. To je bil velik bazen, z vsebino 7500 kubikov. Ta blatna mešanica se je prelivala v obroč, medtem pa se je zemlja usedala na tla. Dolga vrtljiva lopata, je porivala zemljo na sredino, kjer je bila postavljena močna črpalka in je to mešanico črpala po ceveh od TSO do Ormoških lagun. Tam sta bila dva bazena namenjena karbonacijskemu mulju (zemlja in apno), štirje bazeni pa so bili namenjeni tej odpadni vodi. Ko so se lagune napolnile, je bilo potrebno počakati 7 mesecev, da se je zemlja usedla na dno tega bazena in da se je ločila od vode. Nato se je voda prečrpala v čistilno napravo v Ormoških lagunah. Tam so vodo prečistili in čisto spustili nazaj v reko Dravo. Vsako leto pa so tudi zemljo, ki je bila na dnu bazena, posušili in so si kmetje to zemljo peljali nazaj na njive skupaj s karbonatnim muljem, kot gnojilo. V vodo so dajali antipenilec in regulirali pH. Ker je ta voda vsebovala kakšen košček pese, je to postalo zelo zanimivo za kolonije ptic (race, čigre, labode ...), pojavile pa so se tudi ogrožene vrste ptic, kar je postalo zelo zanimivo za ornitologe. Žal pa se je dvakrat pojavila bakterija C botulinom, ki je bila zelo nevarna za ptice. Bakterija se pojavi takrat, ko v vodi primanjkuje kisika. Takrat se bakterija razvije in začne proizvajati toksin, močan strup. Ta strup se nahaja v majhnih zračnih mehurčkih. Ko je raca ali katera koli druga ptica brskala pod vodo za hrano in je prišla v kontakt s tem mehurčkom, ji je takoj odpovedala vratna mišica in tako se je v lagunah utopilo na stotine ptic. Ker se govorice hitro širijo, pa so ljudje začeli misliti, da TSO zastruplja vodo. Ta pojav so preprečili tako, da so, ko je bila voda nizka, vodo črpali iz reke Drave, za kar so porabili veliko denarja in časa. Ampak rešili so veliko življenj ptic (Dogša, 2016)«.

Slika 2: Intervju z Dogšo (Lešničar, 2016)

2.6.2 Ormoške lagune dobijo novega lastnika

Po zaprtju TSO (2007), zaradi reforme sladkorne industrije v Evropi, so lagune počasi izgubile svojo funkcijo. Bazeni začeli zaraščati, ptice pa jih zapuščati.

Temu so se postavili po robu ornitologi Društva za opazovanje in preučevanje ptic Slovenije – DOPPS, ki so že prej dobro sodelovali s tovarno in skrbeli za ugodne življenjske pogoje ptic. Novi lastniki, Nizozemci, so bazene DOPPS-u celo podarili, ti pa so se prijavili na mednarodni Live projekt in ob odobritvi sredstev, pričeli s preurejanjem.

3. HIPOTEZE IN METODE DELA

3.1 Raziskovalna vprašanja

Preden sva pričeli z raziskovanjem, sva si zastavili naslednja raziskovalna vprašanja.

1. Kolikšno je poznavanje ljudi o Ormoških lagunah?
2. Kaj se trenutno dogaja na tem območju?
3. Kako ozavestiti ljudi o preureditvi Ormoških lagun?
4. Kako izkoristiti naravne danosti našega kraja?

3.2 Hipoteze

V nadaljevanju naloge sva si zastavili hipoteze.

H₁ Udeleženci raziskave imajo različno oblikovane predstave o pojmu lagune.

H₂ Več kot polovica anketirancev še ni bila v Ormoških lagunah.

H₃ Več kot polovica anketirancev ne ve, kdo je lastnik in kaj imajo v načrtih za prihodnost.

H₄ Tri četrtine anketirancev je naklonjenih preoblikovanju lagun in njihovi novi podobi.

H₅ Anketiranci, ki živijo v vasi, bolje poznajo živali, ki so jih naselili v lagune, kot tisti, ki živijo v mestu.

3.3 Metode dela

3.3.1 Proučevanje literature

Svoje raziskovanje sva pričeli s pregledom literature. Po preučevanju literature sva pričeli s snovanjem ankete, ki so jo reševali učenci Osnovne šole Ormož in naključno izbrane odrasle osebe. Rezultati so nas pritegnili k še globljemu in bolj temeljitemu raziskovanju. Tako sva začeli brskati po knjižnem materialu in spletnih dokumentih. Najin izbor citirane literature predstavlja osredotočen zapis, vezan izključno na tematiko najine raziskovalne naloge.

3.3.2 Anketa

Anketo sva sestavili z namenom, da bi ugotovili, ali ljudje sploh vedo, kaj in kje so lagune ter kakšno mnenje imajo o njihovi preureditvi. Anketne vprašalnike je reševalo 67 učencev Osnovne šole Ormož in 74 naključno izbranih odraslih oseb.

Vprašanja na anketnem vprašalniku so bila odprtega in zaprtega tipa. Vprašanja sva osnovali sami na podlagi preučevanja literature in ustnih virov. Podatke, ki sva jih pridobili z anketnim vprašalnikom, sva obdelali v programu Microsoft Excell. Vzorec anketnega vprašalnika je PRILOGA A.

3.3.3 Intervju

Opravili sva tudi štiri intervjuje in sicer z direktorjem nekdanje Tovarne sladkorja Ormož g. Jurijem Dogšo, z Boštjanom Najžarjem svetovalcem za okolje in prostor in z Dominikom Bombekom, predstavnikom DOPPS-a, sicer pa odgovornim za izobraževanje in stike z javnostjo. Z intervjuji sva izvedeli zelo veliko novih in zanimivih podatkov, ki sva jih vključili v raziskovalno nalogo. Z direktorjem nekdanje TSO smo skupaj analizirali stare slike Ormoških lagun. Dogša nama je opisal proces čiščenja pese tin nama na hitro predstavil dobre in slabe lastnosti lagun. Z Boštjanom Najžarjem smo se pogovarjali, kako je izgledal prostorski načrt za ureditev lagun in kakšna je bila reakcija ljudi ob zaprtju TSO. Dominik Bombek pa se je z nami sprehodil vse od začetka delovanja Ormoških lagun do danes in nama povedal, kaj ima DOPPS v načrtih za prihodnost. Skupaj smo jih obhodili in ustvarjali vizijo prihodnosti.

3.3.4 Nevihta možganov

Možganska nevihta (vihar, burjenje možganov) je metoda, ki gradi na skupinskem reševanju problemov in je uporabna skoraj za vsa področja raziskovanja. Pomembno je, da se vsi udeleženci držijo pravil – da povedo čim več idej, da ne kritizirajo in vsiljujejo svojega mnenja in da se vse ideje zapišejo (Gorjan, 2006). Medve sva jo uporabili z namenom, da bi dobili vtis, kakšne asociacije in besedne zveze se učencem porodijo v možganih, ko pomislijo na Ormoške lagune. Prešteli sva koliko zadetkov ima posamezna beseda oziroma, katere besede se najpogosteje pojavijo v zvezi s pojmom Ormoške lagune. Tako sva s pomočjo spletne strani Wordle (<http://www.wordle.net>) oblikovali oblake najpogostejših besed v povezavi z Ormoškimi lagunami. Pri tej metodi je sodelovalo 138 učencev .

3.3.5 Fokusna skupina

Metodo skupinskega pogovora (fokusna skupina), kot kvalitativno metodo raziskovanja, sva uporabili zato, da bi preverili nekatere rezultate analize ankete in dobili širši pogled na odnose ljudi, ki so že od preteklosti neposredno povezani z Ormoškimi lagunami.

Fokusna skupina je posebna oblika intervjuja, kjer manjšo skupino ljudi sprašujemo o specifični temi. Skupinski pogovor ali skupinska razprava pravzaprav poteka kot razprava med člani skupine, do katere pride na pobudo raziskovalca, ki jo vodi in spodbuja. Skupina, s katero se pogovarjamo lahko kot skupina že obstaja ali pa jo umetno ustvarimo zaradi raziskave. Tak pogovor običajno traja od 30 minut do dveh ur. Fokusna skupina ima številne prednosti , saj v času anektiranja pridobimo podatke več oseb, imamo neposredno kontrolo za lažna ekstremna stališča, dobimo stališča, soglasja, zraven tega je lahko udeležba v fokusni skupini zelo pozitivna in ugodna izkušnja (Aljančič, 2006).

3.3.6 Obisk lagun-terensko delo

Večina anketirancev, ki so reševali anketni vprašalnik, je izrazila željo po vodenem ogledu Ormoških lagun. Da bi čim bolj popularizirali našo temo in jo približali širšemu krogu ljudi, sva 7.3.2016 posneli radijski oglas na Radiu Prlek, v katerem sva predstavili najino raziskovalno nalogo, odgovorili na zastavljena vprašanja in povabili poslušalce k udeležbi na pohodu. Tako je 10. 3. 2016 Ljudska univerza Ormož, v okviru projekta Center za medgeneracijsko učenje, na najino pobudo organizirala vodeni ogled po Ormoških lagunah. Pohoda se je udeležilo tudi nekaj učencev naše šole, ki obiskujejo Živalovarstveni krožek, učenci prostovoljci in druga zainteresirana javnost, ki je za pohod izvedela iz medijev, in sicer preko lokalnega radia Prlek, kjer sva sodelovali v oddaji Aktualno. Pred samo izvedbo pohoda sva prosili za dovoljenje in pomoč tudi Dominika Bombeka. Pripravili pa sva tudi kratek anketni vprašalnik (PRILOGA B), v katerem sva udeležene povprašali, ali jim je bil pohod všeč in katera stvar jim je pustila najboljši vtis. Nato sva opravili analizo podatkov s pomočjo računalniškega programa Microsoft Excell.

4. REZULTATI

4.1 Rezultati in analiza ankete

Anketni vprašalnik sva razdelili med 67 učencev Osnovne šole Ormož in 74 naključno izbranih odraslih oseb iz različnih krajev Občine Ormož (Ormož, Frankovci, Hardek, Lešnica, Litmerk, Hum pri Ormožu, Pušenci, Krčevina, Pavlovci, Loperšice, Pavlovski vrh). Ker se rezultati med obema starostnima skupinama niso bistveno razlikovali, jih podajava skupno.

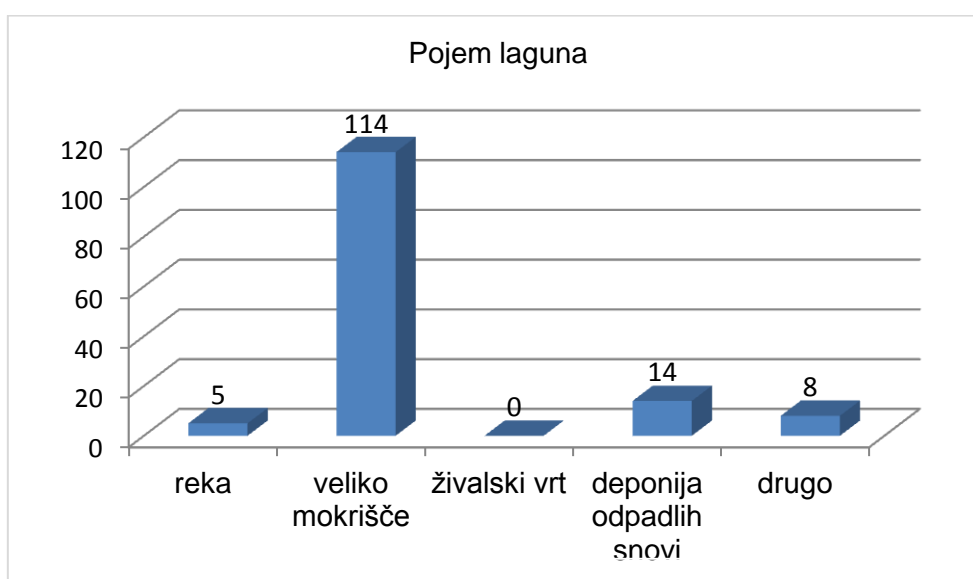
Tabela 1: Razdelitev anketirancev glede na status in prebivališče

STATUS	Prebivališče				SKUPAJ	
	Mesto		Vas		število	odstotek %
	število	odstotek %	število	odstotek %		
a)	19	10,83	48	40,32	67	47,52
b)	1	0,57	21	17,64	22	15,6
c)	37	88,6	15	42,04	52	36,88
Skupaj	57	100	84	100	141	100

Status:

- a) otrok, mladostnik,
- b) odrasla zaposlena/ nezaposlena oseba,
- c) upokojenec.

Na odprto vprašanje (slika 3): »Kaj si predstavljate pod pojmom lagune?«, so anketiranci v največjem številu (80,85%) odgovorili, da je to veliko mokrišče. Na drugem mestu zasledimo deponijo odpadnih snovi (9,93%) in na tretjem mestu so anketiranci naštevili: naravni rezervat, koralni greben (5,67%). Na četrtem mestu so anketiranci označili reko (3,55%). Nihče pa ni označil živalskega vrta. Ugotovimo lahko, da ljudje kar v treh četrtinah poznajo, kaj je laguna, ostala četrtina pa se porazdeli med ostale odgovore razen živalskega vrta.

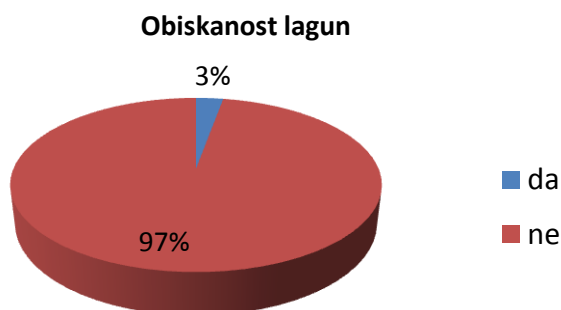
Slika 3: Poznavanje pojma lagune

Tabela 2 prikazuje, kje je nahajališče Ormoških lagun. Večina anketirancev je označila, da je nahajališče ob reki Dravi (97,16%) in 2.84%, da se nahajajo ob železniški postaji Ormož. Zaključimo lahko, da večina anketirancev pravilno, ve kje ležijo Ormoške lagune.

Tabela 2: Nahajališče Ormoških lagun

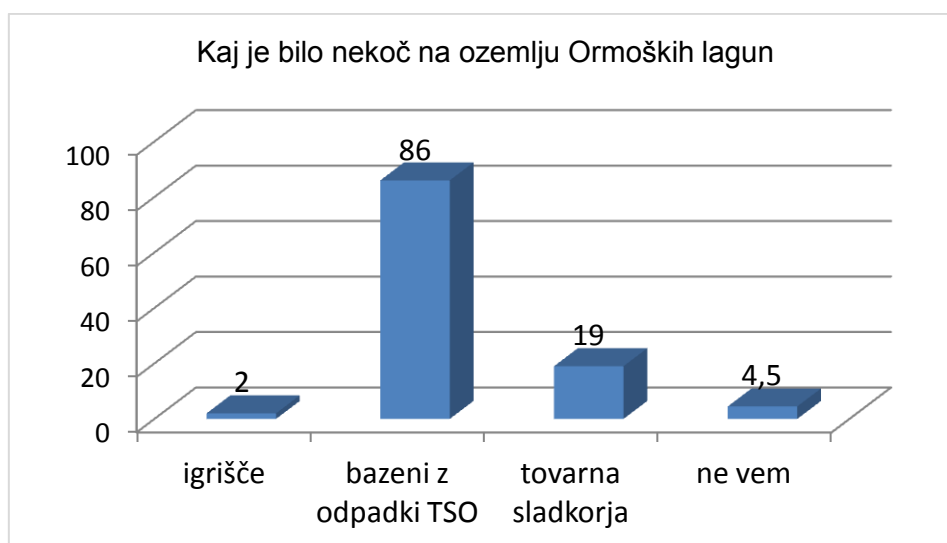
Odgovor	Število	Odstotek %
Ob železniški postaji Ormož	4	2,84
Ob reki Dravi	137	97,16
SKUPAJ	141	100

Iz slike 4 je razvidno, da večina anketirancev (97,00%) še ni obiskala Ormoških lagun, obiskalo jih je zelo malo (3,00%). Ta podatek naju ni presenetil, ker sva predvidevali, da veliko anketirancev ni obiskalo Ormoških lagun.

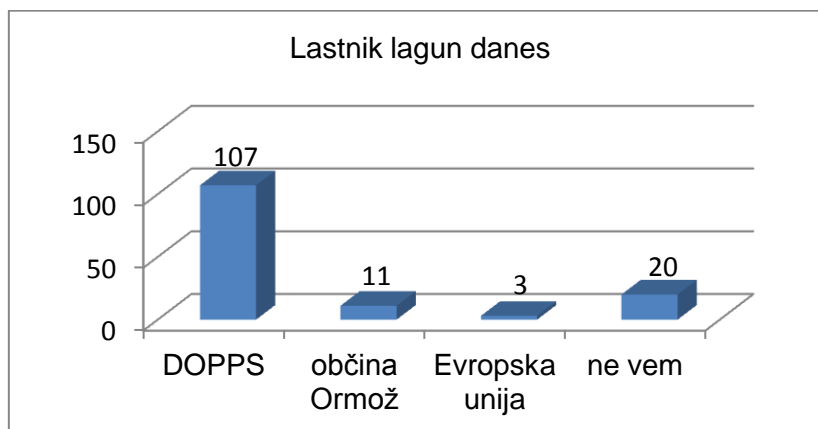
Slika 4: Obiskanost lagun

Na sliki 5 lahko opazimo poznavanje preteklosti Ormoških lagun. 61,00% meni, da so bazeni z odpadki nekdanje TSO, drugo mesto (24,10%) je zasedel odgovor ne vem, na tretjem mestu (13,48%) so obkrožili Tovarno sladkorja Ormož in zadnje mesto (1,42%) je bil odgovor igrišče.

Slika 5: Poznavanje preteklosti Ormoških lagun

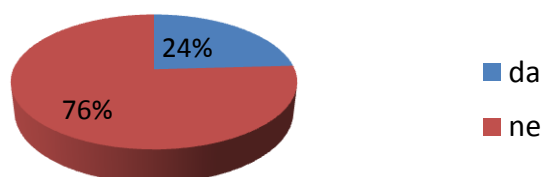
Na sliki 6 vidimo, da tri četrtine anketirancev (75,89%) ve, kdo je danes pravi lastnik Ormoških lagun. Drugo mesto je zasedel odgovor ne vem (14,20%), tretje mesto občina Ormož (7,80%) in zadnje mesto odgovor Evropska Unija (2,11%).

Slika 6: Lastništvo lagun danes

Slika 7 prikazuje, da tri četrtine anketirancev (76,00%) ni zasledilo v medijih ničesar v povezavi z Ormoškimi lagunami in četrtina (24,00%) izprašanih je zasledila prispevke na KTV Ormož, radiu, Štajerskem tedniku, na spletu, v brošurah in na televiziji o nastanitvi vodnih bivolov.

Zasleditev prispevka o Ormoških lagunah v medijih

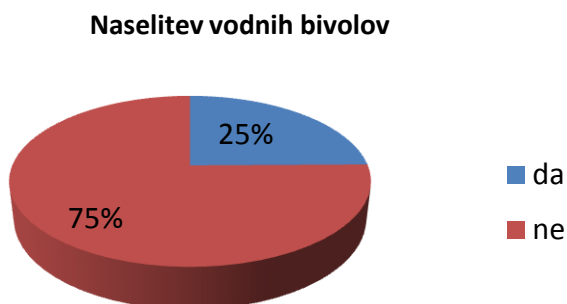
Slika 7: Zasleditev prispevka o Ormoških lagunah v medijih

Na vprašanje: »Ali morda veste kako se imenujejo živali, ki so neobičajne za to okolje?« Tretjina anketirancev (tabela 3) je odgovorila, da vodni bivoli, pri anketirancih z mesta (36,84%) in več kot polovica pri anketirancih iz vasi (54,76%). Odgovor ostalo je zastopan desetinsko pri anketirancih mesta (10,53%) in več kot 15% pri anketirancih vasi. Tukaj so navedli odgovore kot so: ptice, sokoli, kormorani, podlasice, miši. Več kot polovica anketirancev mesta (52,63%) in več kot četrtina anketirancev vasi (29,76%), pa na to vprašanje ni podalo nobenega odgovora.

Tabela 3: Poznavanje živali v lagunah glede na mesto in vas

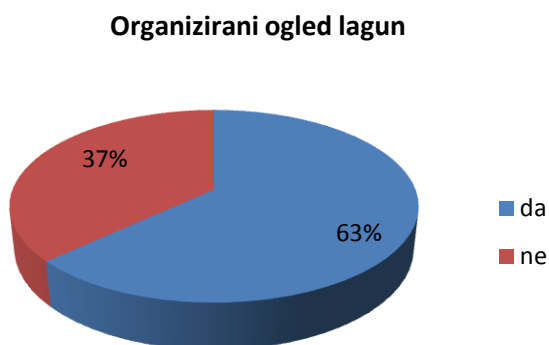
Odgovori	Mesto		Vas	
	število	odstotek %	število	odstotek %
Vodni bivoli	21	36,84	46	54,76
Brez odgovora	30	52,63	25	29,76
Ostalo	6	10,53	13	15,48
SKUPAJ	57	100	84	100

Kot prikazuje slika 8, tri četrtine anketirancev (75,00%) ni vedelo, zakaj je DOPPS naselil vodne bivole v Ormoške lagune in četrtina (25,00%) jih ve, da so jih naselili, da se pasejo na zaraščenih območjih, da so naravni čistilci, jih ni težko vzdrževati in so primerni za naše podnebje. To bi lahko sklepali tudi iz podatka, da veliko anketirancev sploh ne ve, da so v Ormoških lagunah naseljeni.

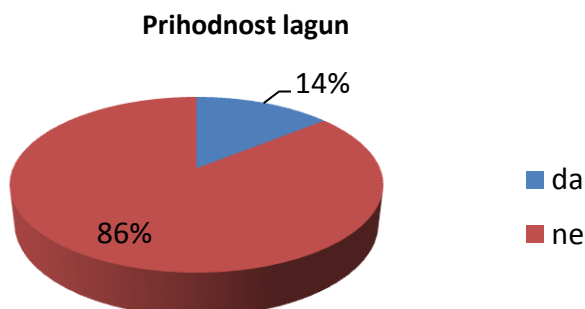
Slika 8: Naselitev vodnih bivolov

63% anketirancev sta se zanimali za voden ogled Ormoških lagun. Manj kot tretjina pa je na vprašanje: »Bi se želeli v bližnji prihodnosti udeležiti organiziranega ogleda lagun s strokovno predstavitvijo?« (slika 9), odgovorila z ne. Po pridobljenih odgovorih lahko sklepamo, da ljudi zanimajo Ormoške lagune in bi želeli več zvedeti o njih.

Slika 9: Organiziran ogled lagun

Šest sedmin anketirancev (86,00%) ni seznanjena s prihodnostjo Ormoških lagun. Sedmina (14,00%) pa je na vprašanje o prihodnosti lagun odgovorila z da. Predvidevamo lahko, da mediji ne objavljajo dosti o spremembah v Ormoških lagunah ali pa se ljudje preprosto za to ne zanimajo.

Slika 10: Prihodnost lagun

Skoraj polovica (45,40%) anketirancev je podala pozitivno mnenje glede preurejanja tega območja (tabela 4), na drugem mestu (20,40%) so se pojavili odgovori: se ne strinjam s preurejanjem, saj uničujejo bivališče tam živečih živali, uničili bodo naravno okolje. Šestina pozdravlja ureditev naravnega rezervata (17,10%) in šestina nove pridobitve za naš kraj (17,10%). Iz rezultatov lahko sklepava, da so ljudje pozitivno naravnani do sprememb v Ormoških lagunah.

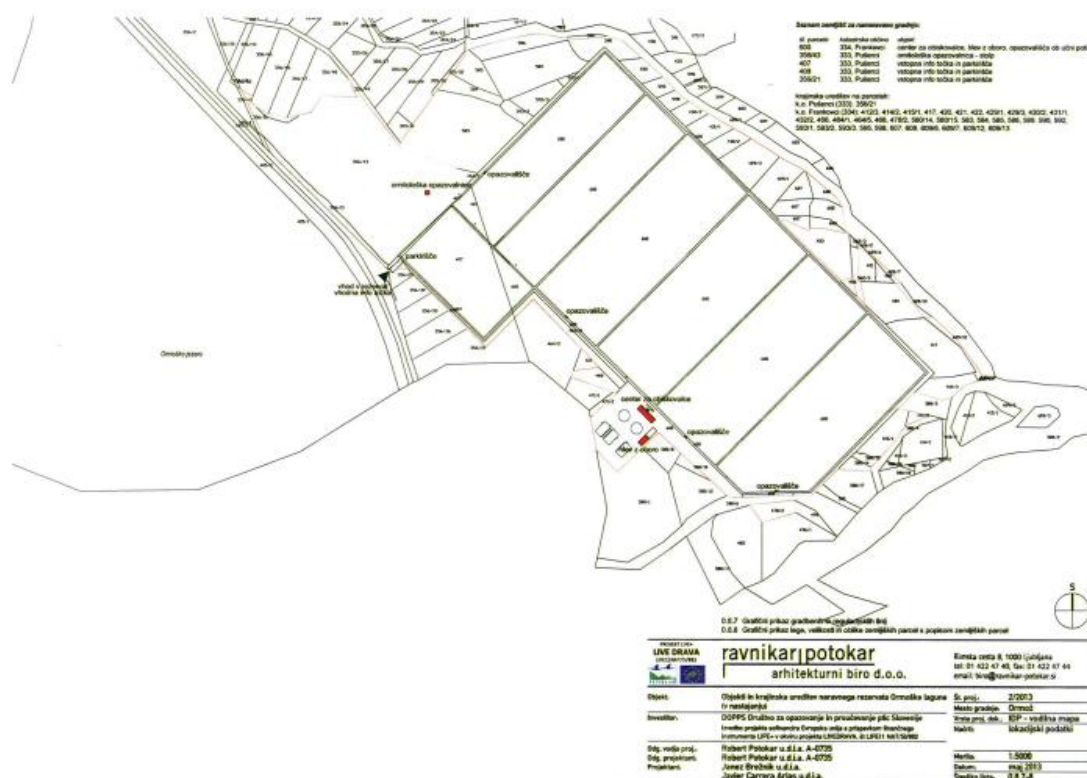
Tabela 4: Mnenje o preurejanju Ormoških lagun

Odgovori	število	odstotek %
Pozitivno mnenje	64	45,40
Naravni rezervat	24	17,10
Pridobitev za naš kraj	24	17,10
Ostalo	29	20,40
SKUPAJ	141	100

4.2 Rezultati in analiza intervjujev

4.2.1 Intervju z Boštjanom Najžarjem

9. decembra 2015 sva obiskali občinsko zgradbo v Ormožu in v predhodnem dogovoru opravili intervju z Boštjanom Najžarjem, svetovalcem za okolje in prostor. Zastavili sva mu nekaj vprašanj, ki se nanašajo na prostorsko preureditev lagun po zaprtju TSO. Opisal nama je lokacijo krajinske ureditve in objektov Ormoških lagun ter posredoval in predstavil grafični prikaz lokacijskih podatkov, ki vsebujejo grafični prikaz gradbenih in regulacijskih linij, lege, velikosti in oblike zemljiških parcel s popisom zemljiških parcel, lege in tlorisne velikosti objekta na zemljišču, odmike od sosednjih zemljišč in objektov, odmike od varovanih območij in varovalnih pasov ter grafični prikaz značilnih prevezov (profilov) in oblikovanja terena.

Slika 11: Prostorski načrt za naravni rezervat (Ravnikar, 2013)

Zastavili sva mu nekaj vprašanj, na katera nama je prijazno odgovoril.

1. V okviru katerega projekta poteka prenova Ormoških lagun?

Najžar:» Projekt se imenuje LIVEDRAVA.«

2. Kdaj se je pričel projekt?

Najžar:» Projekt je stekel l. 2012.«

3. Kdo je investitor projekta?

Najžar:» Ker je po zaprtju TSO nizozemski lastnik podaril v last in upravljanje zemljišče DOPPS-u (Društvo za opazovanje in preučevanje ptic Slovenije), se je le to prijavilo na razpis, za katerega je izpolnjevalo kriterije in si pridobilo sredstva za izvedbo projekta, ki ga sofinancira Evropska unija.«

4. Kakšen je naziv objekta?

Najžar:» Objekti in krajinska ureditev naravnega rezervata Ormoške lagune (v nastajanju).«

5. Kakšna vrsta gradnje se izvaja?

Najžar:» Novogradnja.«

6. Kateri projektant je pripravil dokumentacijo za projekt?

Najžar:» Idejni projekt je pripravil Ravnikar Potokar arhitekturni biro d.o.o. iz Ljubljane.«

7. Katere objekte zajema novogradnja?

Najžar:» Novogradnja zajema sledeče objekte:center za obiskovalce, hlev z oboro, opazovališča ob učni poti, vstopno info točko in parkirišče ter ornitološko opazovalnico – stolp.«

8. Kako pa je poskrbljeno za komunalno oskrbo področja?

Najžar:» Center za obiskovalce in hlev z oboro imata priključek na elektro in vodovodno omrežje. Center za obiskovalce ima predviden priklop na telekomunikacijsko omrežje. Za odvod fekalnih odpadkov centra za obiskovalce je predvidena izgradnja manjše biološke čistilne naprave. Hlev ima predvideno zunanje gnojišče. Odvoz odpadkov se bo uredil po pogojih izvajalca teh storitev.«

Slika 12: Intervju z g. Najžarjem (Feguš, 2016)

4.2.2 Intervju z Dominikom Bombekom

Z Dominikom Bombekom, predstavnikom DOPPS-a, sicer pa odgovornim za izobraževanje in stike z javnostjo, smo se sestali dvakrat, in sicer na Osnovni šoli Ormož in v Ormoških lagunah. Tekom prvega intervjuja z g. Bombekom sva izvedeli, kako se je pričel poseg v lagune, ureditev mej in kako je potekala pridobitev vseh dovoljenj. Izvedeli sva, od kod so pripeljali bivole in kako za njih skrbijo. Na drugem srečanju sva bili priča podrobni predstavitvi prenove in gradnje objektov. Ogledali sva si vso infrastrukturo, pridobili informacije, kaj se je dogajalo z lagunami v preteklosti in kaj imajo v načrtih za prihodnost.

Slika 13: Intervju z g. Bombekom (Lešničar, 2016)

1. Katerega leta ste začeli posegati v lagune?

Bombek:» V lagune smo začeli posegati leta 2012, to je dejansko čas, v katerem smo dobili projekt Live Drava in v tem sklopu se je moralo najprej to območje urediti in vzpostaviti meje. To je bil prvi korak pri tem delu. Pomembno je bilo tudi, da smo spoznali sosede, torej kmete, na katere mejimo. Potem pa so se začela pridobivati vsa dovoljenja in ustrezna soglasja in temu primerno smo namenili ogromno časa. Ena izmed večjih težav je bila ta, da se je pripravljala občinski prostorski načrt, se pravi vsi posegi. Gradbeni posegi se morajo v prostorskem načrtu označiti. Imeli smo srečo, da je ta zadeva šla zelo hitro skozi, se pravi, da smo v pol leta dobili potrebna dovoljenja. Ampak tam so nam določili, da moramo za preureditve v lagunah sprejeti podrobni občinski prostorski načrt. To je bilo problematično, saj imaš v sklopu projekta določene datume, na katere si se navezal, da boš pripravil neke ureditve, da boš dokončal akcije, ampak tega prostorski načrt ni omogočal, kljub temu da si imel zagotovljena sredstva iz Evropske Unije.«

2. Kakšen pa je bil odziv teh sosedov, katere ste omenili?

Bombek:» Odziv sosedov je bil pozitiven, gre za to, da so pač zemljo, ki so jo imeli, vsaj del zemlje, ki so ga imeli, uporabljali. Z njimi nismo imeli nobenih težav. So pa se našli pač ljudje, ki jim ni bilo všeč, da smo nekako prišli v ta prostor in so na nek način gledali na nas drugače. Vedno je tako, da je na eni strani nekdo, ki ti je zaveznik, na drugi strani pa je nekdo ki ni neposredno ogrožen, ampak ima pač drugačno mnenje. Moram povedati, da zdaj krasno sodelujemo z g. Trstenjakom, to je kmet iz Pušencev, dejansko meji s parcelo na lagune. Ko so se nam pokvarili priključki, ali pa smo rabili kakšno orodje in pripomočke, nikoli ni rekel, da nam ne bo pomagal. Nekateri mislijo, da bi lahko ta denar, ki smo ga dobili od Evropske unije, namenili kakšnim drugim namenov kot npr. zdravstvu ... Ampak to ni res, saj je ta denar namenjen naravovarstvu in ga EU ne bo namenila drugim stvarim. Na drugi strani so države kot Madžarska, Poljska, Italija in Nemčija, ki ta denar iz EU črpajo in ga jemljejo. Mi smo s tem projektom Live Drava naredili velik preboj, saj smo Društvo za opazovanje in preučevanje ptic Slovenije dobili projekt vreden 4 milijone evrov. To je ogromen projekt. Ampak to vse ne gre v Ormoške lagune. Ormoške lagune so samo del tega projekta. Projekt se širi od Maribora do Središča ob Dravi. V tem se vključujejo resne akcije kot so vzpostavljanje rokavov, vzpostavljanje krajinskega parka ... Preko 40 različnih akcij je, ki jih peljemo skozi ta projekt.«

3. Kaj ste hoteli doseči z Ormoškimi lagunami?

Bombek:» Ormoške lagune so bile industrijski objekt, tole je bila čistilna naprava, šest ogromnih bazenov, kjer se je ta odpadna voda s procesa pridelave sladkorja in čiščenja pese zbirala. Potem, ko so peso obdelovali in jo spreminjali v sladkor, so nastali viški vode, ki so se pa tu v teh bazenih deponirali. Tu se je skozi leto ta voda prečrpavala v čistilno napravo in od tam je šla nazaj čista v Pušenski potok in reko Dravo. To je bilo kemijsko/biološko čiščenje. Zakaj je bilo to območje tako pomembno za ptice? Konec koncev je to območje antropogenega, torej umetnega izvora. Je umetno, ampak tam, kjer je voda in je v vodi življenje, je normalno, da privabi ptice.«

4.4 Rezultati fokusne skupine

8. februarja 2016 sva povabili 9 odraslih oseb na fokusno skupino (bivšo novinarko, redno obiskovalko Ormoških lagun, lovca, bivšega delavca na čistilni napravi v lagunah, kmeta, predstavnika DOPPSa, likvidacijskega upravitelja TSO, veterinarja in ljubiteljskega fotografa), ki so imeli neposreden stik z Ormoškimi lagunami. Preverjali sva njihovo znanje in ozaveščenost o preureditvi Ormoških lagun. Pri tem sva dobili zelo različne odgovore in mnenja (PRILOGA C).

Slika 16: Fokusna skupina (Lešničar, 2016)

Nekateri deleženci fokusnih skupin so izrazili presenečenje nad novim izgledom lagun in njihovim hitrim spreminjanjem: »Sem bila zelo presenečena, ker poznam, kakšne so bile lagune nekoč in zelo dolgo nisem bila tam, pot me ni zanesla, ni bilo nekega cilja. Vedno smo se ustavili kar na jezcu, dalje pa nekako nisem prišla, zato sem bila zelo presenečena, ko sem se lani jeseni podala do lagun in mislim, da je ta podoba, ki jo že zdaj dajejo lagune, krasna, da bo veliko prinesla k širšemu okolju, ne le naravovarstveni funkciji, ampak tudi kot turistična destinacija, kot izobraževalni center, da bo prineslo zelo veliko pozitivnih lastnosti za okolje. Zelo mi je všeč.« (oseba 1)

Ali: »Tukaj bi še jaz nekaj dodal, lagune so se v kratkem času zelo hitro spreminjale, se pravi od začetka poplavnih gozdov do industrijske cone in potem spet dalje v eno vmesno fazo. Zdaj smo v neki drugi fazi, ko poskušamo prikazati lagune v smislu naravovarstva.....« (oseba 6)

Vendar pa današnja podoba lagun vsem udeležencem fokusnih skupin ni všeč. Moti jih ograja in žica: »Očitno imam jaz drugačne oči in imam drugačni pogled od ostalih, ki so se do sedaj oglasili.Najbolj me moti prvi pogled na lagune, ko vidim te žice, v katerih je elektrika, to vse ograjeno vidim tam v lagunah. Najbolj pa me moti to, da nekdo danes ogradi gozd in prepreči vso gibanje prostoživečim živalskim vrstam..« (oseba 3)

».....Tista električna ograja pa je tak, da smo mi šli enkrat z decoj na ovi strani, sej vem ka nebi smeli biti tam, malega je teokrat stepla elektrika, ka je skoro v nezavesti bija..... Strinjam pa se z vami glede tote ograje. Kak mene tota ograja svadi.« (oseba 2)

»..Jaz sem vedel, da bo del lagun ograjen, da se bodo lahko pasli bivoli, nisem pa vedel, da bo tako obširno. Nad tem sem malo razočaran.« (oseba 8)

Za nekatere sogovornike so moteči zarjaveli kovinski zabojniki: ».....rjave kontejnerje pripeljane od nekod, ki so jih verjetno vrgli že na odpad. ... Mene to zelo moti, ker mislim, da to močno kazi naravo in da to ne spada tja. Objekti morajo biti skromni, ampak iz naravnih materialov....« (oseba 3)

Za enega od sogovornikov je v naravnem okolju moteče tudi asfaltirano parkirišče: »...asfaltirano parkirišče, betonski robniki itd., to me moti...« (oseba 3)

Nekateri se ne strinjajo tudi z naselitvijo vodnih bivolov: »...Imamo tudi te krave, ki so tujerodne živali in ne spadajo v krajinski park.« (oseba 3)

»...Pa tistih bivolov, ki je na ovem konce ograje pa pol ure buli v tebe pa pol vure se ne premekne.« (oseba 2)

Nekateri pa menijo, da se lagune razvijajo v pravo smer: »Jaz bi na to bolj optimistično gledal in se mi zdi, da grejo stvari v pravo smer, zdaj, če bodo tu kakšni konji, to bi bilo zelo lepo tam, pa še kakšne živali, je pa res z žico imamo vsi slabe izkušnje. Meni pa so ti bivoli zelo simpatični.« (oseba 7)

»Za mene so lagune krasne, krasno je, da se je organizacija kot je DOPPS, tak organizirala, da je prišlo do lastništva. Za mene je dodana vrednost to, da se je spustila voda notre in da imamo neki takšen habitat, kjer lahko opazujemo ptice, ki tu zimujejo, ki se sem pomeknejo al pa jih opazujemo na selitveni poti in to je dejansko vrednost, ki se je tri frtale ormožancev sploh ne zaveda. Npr. če komu pokažeš sliko orla belorepca, bo rekel, da to ni res, da ni v Ormožu nobenega orla. Imam odlične slike brkate sinice z zime, ki pride s severa prezimovat v Ormož in to treba ohranite na nek način. Po drugi strani pa njihova debata o žici, meni pa je všeč, ker imam mir, ker lahko v miru slikam, nisem napoto lovcem in kmetom, probam biti čim bolj prijazen do narave.« (oseba 9)

Nekateri vidijo koristi, ki jih bo imela širša javnost od preureditve lagun v naslednjem: »Glede na to, da je mokrišče, gre za to, da bi obogatili območje z vodo. Turizem bi bil velik faktor pri tem. Obrtniki bi imeli možnost za delo in prodajo svojih izdelkov. Leto 2014 je bilo leto gradbenih del. Pri opravljalnih delih dajemo možnost ljudem iz domačega okolja. Projektni denar, ki smo ga dobili, razpršimo po domačem območju.« (oseba 6)

»Mislim, da bo okolje kar veliko pridobilo, da je to primer ene tehnično tehnološke naprave, ki je sprejemljivo za prosto živeče živali v tem smislu, da bo odprta za vse. Druga stvar je, da turizem narašča. In je ljudi, ki želijo fotografirati tam živeče živali, vedno več.« (oseba 7)

» ... V normalnem svetu so mokrišča ena izmed redkih habitatov na svetu. In možno je, da tukaj notri spravimo zeleni turizem. Upamo, če bo turist prišel sem, se bo tudi ustavil v Ormožu, poiskal kakšen domač izdelek. Tako bodo tudi imeli drugi korist od tega območje. Bistvo je, da rezervat živi z ljudmi. To je območje, iz katerega lahko izhajajo različne vrste živali in seveda, ko se premnožijo, grejo ven. Rezervat imamo na dlani in z njim moramo živeti. Tu DOPPS nič ne bo odnesel s seboj, vse vlagamo v ta rezervat. Kar nekaj pa ne samo denarja, ampak tudi svojega entuziazma smo vložili vanj. Vrt, ki smo ga uredili s pomočjo prostovoljcev, bo namenjen za šole, se pravi, da bodo prišli in si ogledali o življenju nekoč, ogledali si bodo lahko visokodebelni sadovnjak, ki smo ga zasadili s starimi sortami dreves, mlako, pogledali si bodo hotele za insekte, hlev, avtohtone domače živali, potem interpretacijske table, ki še manjkajo in mogoče učna pot, ki jo imamo in za obiskovalce se bo podaljšala. Učna pot ne bo potekala samo po gozdu, ampak tudi med bazeni. To ne pomeni, da bomo ljudi spustili po celih lagunah, ampak da jim bomo omogočili širši pogled v njih. Pri tem nam bodo pomagale ograje za večji nadzor.« (oseba 6)

4.5 Rezultati in analiza terenskega dela/ pohod v Ormoške lagune

Večina anketirancev, ki so reševali anketni vprašalnik, je izrazila željo po vodenem ogledu Ormoških lagun. Tako je 10. 3. 2016 Ljudska univerza Ormož v okviru projekta Center medgeneracijskega učenja na najino pobudo organizirala vodeni ogled po Ormoških lagunah. Ob 13.00 smo se osnovnošolci in pohodniki, ki so povezani s projektom medgeneracijskega učenja, zbrali pred Osnovno šolo Ormož in se odpravili proti Ormoškim lagunam. Pohoda se je udeležilo 64 ljudi, učenci naše šole, ki obiskujejo Živalovarstveni krožek, učenci prostovoljci, skupina bolnikov, ki je na zdravljenju v Psihiatrični bolnišnici Ormož, upokojenci in druga zainteresirana javnost, ki je za pohod izvedela iz medijev in sicer preko lokalnega radia Prlek, kjer naju je prijazno sprejel direktor Peter Kirič, s katerim smo skupaj pripravili prispevek za oddajo Aktualno, novinarka te radijske postaje, Urška Maučič, pa se nam je pridružila tudi na pohodu, ki smo ga podkrepili medijsko, saj je dogajanje v lagunah posnela tudi KTV Ormož, ki bo prispevek predvajala v oddaji Utrip Ormoža. Sofija se je tokrat prvič preizkusila tudi v vlogi novinark. Pred samo izvedbo pohoda sva prosili za dovoljenje in pomoč tudi Dominika Bombeka. Na cilj, parkirni prostor pred lagunami, smo prispeli okoli 14. ure in radovedno čakali Dominika Bombeka, ki nas je popeljal po Ormoških lagunah in nam prijazno predstavil nekaj najzanimivejših koticov. Predstavitve smo začeli v nekdanjem poplavnem gozdu, nato smo se odpravili do prvega bazena, kjer smo opazili, da so bazene že napolnili z vodo. Sprehodili smo se do osrednjega postajališča, kjer smo izvedeli vse o centru Ormoških lagun in dobili odgovore na vsa naša vprašanja. Za tem smo se še podali do zadnjega bazena, v katerem sedaj bivajo vodni bivoli. Bivole smo si lahko ogledali od blizu, jih fotografirali in izvedeli, s kakšnim namenom so bili na to področje priseljeni. Pripravili pa sva tudi mini anketni vprašalnik (PRILOGA B), v katerem sva udeležene povprašali, ali jim je bil pohod všeč, imeli pa so tudi možnost izraziti pripombe oziroma predloge za urejanje lagun v prihodnosti.

Slika 17: Pohodniki na parkirišču (Feguš, 2016)

4.5.1 Analiza podatkov pridobljenih na pohodu

Pohoda se je udeležilo 64 oseb, od tega je bilo 20 učencev in 20 odraslih zaposlenih oseb in 24 upokoјencev. Prevladovali so moški, in sicer 56 in 8 žensk. Vsi udeleženci so izpolnili krajšo anketo, kjer je prevladovala ocena odlično (55 udeležencev). Največji vtis v Ormoških lagunah so naredili vodni bivoli, ki so navdušili vse generacije, urejenost in vizija naravnega rezervata. Moti pa jih ograja, premalo klopi in košev za smeti.

Slika 18: Vrt naravnega rezervata (Bombek, 2016)

4.6 Terensko delo/ obisk lagun sprehod po lagunah od začetka preurejanja pa do danes

Dominik Bombek nama je ob najinem obisku lagun 3.3. 2016 predstavil upravljanje naravnega rezervata Ormoške lagune v časovnem obdobju od leta 2012-2017. Predstavil nama je faze izvedbene preнове.

Slika 19: Tabla ob vstopu v rezervat (Lešničar, 2016)

Faze dela:

1. Priprava načrtov : Izdelava načrtov za infrastrukturo (parkirišče in opazovališča za obiskovalce ter hlev za pašno živino), priprava načrtov za nov informacijski center; gradnja ni predvidena v sklopu LIVEDRAVA.

Slika 20: Asfaltiranje parkirišča za obiskovalce (Bombek, 2014)

Slika 21: Postavitev opazovališč (Bombek, 2014)

2. Nakup poplavnega gozda: Ta ima veliko naravovarstveno vrednost. Je mehkolesna loka. V njem je obrečno vrbovje, jelševje in jesenovje. V prihodnje bo namenjen naravovarstveni funkciji, saj bo imel ugoden vpliv na gnezdenje določenih vrst ptic in na razvoj za življenje hrošča puščavnika (*O. eremita*) in škrlatnega kukuja (*C. cinnaberinus*).

Slika 22: Eksperiment bo obsegal povečanje mrtve lesne mase za škrlatnega kukuja (Bombek, 2014)

3. Dolgoročni najem parcele: Najeli so parceli, ki bosta namenjena paši. Z upravljanjem te parcele bodo preprečili tudi širjenje ambrozije (*Ambrosia artemisiifolia*) in ostalih invazivnih vrst rastlin.
4. Izgradnja sistema za oskrbo z vodo: naravni rezervat Ormoške lagune je gnezdišče mnogih redkih in ogroženih vrst ptic in tu v Sloveniji je njihovo edino gnezditveno področje. Je pa tudi najpomembnejše postajališče za selitve vodnih ptic pri nas. S prenehanjem obratovanja Tovarne sladkorja in prekinjenim dotokom vode se je območje začelo zaraščati in izgublja naravovarstveni pomen. V okviru projekta so izdelali nov cevovod, ki bo zajemal vodo iz Drave (Ormoškega jezera) in jo dovajal na območje naravnega rezervata. Z možnostjo nadzora vodostaja v posameznih bazenih čez vse leto, bo zagotovljeno varno in uspešno gnezdenje določenim ptičjim vrstam.

Slika 23: Izvedba cevovoda za dotok vode v bazene (Bombek, 2014)

5. Obnova habitatov za vodne ptice v naravnem rezervatu Ormoške lagune: Izvedli so obnovo habitatov na celotnem območju bazenov naravnega rezervata Ormoške lagune. Ustvarili so številne manjše in večje gnezditvene otoke za ptice, poloje in kanale, ki bodo v funkciji prehranjevališč vodnih ptic. V prihodnje pričakujejo povečanje populacij ogroženih vrst ptic (kostanjevka, navadna čigra, čapljica ...). Pričakujejo, da se bodo pojavile tudi nove vrste (mala bela čaplja, mala čigra, belolična čigra ...).

Slika 24: Mala bela čaplja (Naturephoto, 2016)

6. Upravljanje z mehkolesno loko v naravnem rezervatu Ormoške lagune: renaturirali so 200 m dolg gozdni rokav, vzpostaviti želijo habitat za tukaj izumrlo vrsto vodnega hrošča, ovratniškega plavača.

Slika 25: Ovratniški plavač (Denac, 2014)

7. Vzpostavitev pašnega sistema za dolgoročno in trajnostno upravljanje mokrišč v naravnem rezervatu Ormoške lagune: V naravnem rezervatu Ormoške lagune so vzpostavili sistem celoletne proste paše. Upravljanje s pašo je na približno 33 hektarjih površin. Paša je nizko intenzivna, kar je sprejemljivo z naravovarstvenega vidika. Postavljen je sistem pašnih ograd, s pomočjo katerih omejujemo pašo živali v različnih delih rezervata in s tem dosegamo tako preprečevanje zaraščanja kot ustvarjanje habitatov za ptice.

Slika 26: Postavitev pašne ograje (Bombek, 2014)

Za to območje (mokrišče) je najprimernejša pašna žival vodni bivol (*Bubalus bubalis*). Vodni bivoli se lahko pasejo v vodi, pasejo rastline, ki jih druge pašne živali niso zmožne in so zelo odporni na ostre vremenske pogoje, poleg tega pa se lahko pasejo čez vse leto, vključno z zimo. Na območje je bila izpuščena čreda petih vodnih bivolov – 4 krave in 1 bik, čredo povečujejo z naravnim prirastom. Zgradili so hlev in nakupili kmetijsko mehanizacijo, ki jo uporabljajo pri urejanju habitata.

Slika 27: Vodni bivoli na paši (4 krave + bik) (Bombek, 2014)

8. Vzpostavitev osnovne infrastrukture za obiskovalce v naravnem rezervatu Ormoške lagune:
V naravnem rezervatu Ormoške lagune je postavljena osnovna infrastruktura za obiskovalce z namenom kvalitetnega doživljanja narave brez negativnega vpliva. Infrastruktura služi izobraževanju in ozaveščanju, doživljanju narave ..., delno pa tudi za samo izvajanje projekta (začasna pisarna). Za namen raziskovanja so uredili območje za obročkanje ptic. Okolico projektne pisarne so uredili kot vrt rezervata, kjer so na manjši površini prikazane različne naravovarstvene rešitve, ki jih lahko vsak izvede tudi doma (različne gnezdilnice za ptice, netopirje, hotel za žuželke itd.) Nevarne usedalne in aeracijske bazene (nevarnost padca v globino) so ustrezno sanirali. Izdelali so 4 opazovališča s katerih bo omogočeno opazovanje ptic, opazovališča bodo postavljena ob učni poti, kjer bodo postavili tudi več izobraževalnih tabel. Ob vhodu v rezervat so uredili parkirišče.
9. Izobraževalni program: Zajemajo možnost naravoslovnih dni za OŠ in SŠ, učne poligone za študente naravoslovnih smeri (terensko delo), možnost izdelave raziskovalnih, diplomskih, magistrskih in doktorskih nalog.
10. Pomen za širšo javnost: Vključuje možnost doživljanja narave, sprehode po naravnem rezervatu, oddih v vrtu rezervata in rekreacijo.

Ureditev naravnega rezervata Ormoške lagune je omogočila prihodek različnim gospodarskim in individualnim subjektom (lokalnim obrtnikom in podjetjem, trgovinam ter projektantskim pisarnam).

4.7 Ormoške lagune danes

Čeprav obnova naravnega rezervata Ormoške lagune v »nastajanju« še vedno traja, že nekateri tu obstoječi objekti služijo svojemu namenu. Končno podobo počasi dobiva park ob zgradbi, kjer je informacijska pisarna, namenjena potrebam DOPP-a in vsem, ki so povezani s prenovo.

Slika 28: Informacijska pisarna (Ivanuša, 2016)

Tukaj so nasadili visokodebelne avtohtone sorte sadnega drevja, ki je pred morebitnimi škodljivci (divjadjo) zaščiteno z lesom.

Slika 29: Avtohtona sorta jablane (Kolarič, 2016)

Z dotrajanimi železniškimi pragovi so ogradili gredice zasajene z zelišči.

Slika 30: Zeliščna greda (Ivanuša, 2016)

V osrednjem delu nastaja mlaka, ki bo služila potrebam raziskovanja sladkovodnega življenja in je kot nekakšna učilnica v naravi.

Slika 31: Mlaka v nastajanju (Ivanuša, 2016)

Vrt dopolnjujejo tudi vzorčne gnezdilnice, ki so izdelane po normativih za različne vrste ptic. Ob njih je lesena stena za zunanji prikaz nameščanja gnezdilnic, ki so narejene iz posebnega na vremenske razmere odpornega materiala.

Slika 32: Vzorčne gnezdilnice (Ivanuša, 2016) Slika 33: Stena za nameščanje gnezdilnic (Ivanuša, 2016)

Poskrbljeno pa je tudi za žuželke, ki so dobile svoj hotel, v njem bodo namreč prebivale čebele samotarke.

Slika 34: Hotel za žuželke (Kolarič, 2016)

Svoj kotiček imajo tudi plazilci.

Slika 35: Kamnita stena za plazilce (Kolarič, 2016)

V načrtu imajo še izdelavo netopirnic. Na tem delu je večji objekt iz lesa, hlev za vodne bivole z rezervo hrane v času neugodnih zimskih razmer, ko bi jim bila paša onemogočena in kmetijski stroji s priključki za urejanje površin.

Ob robu parka so postavljeni panji za čebele, katerih število nameravajo v prihodnosti povečati in urediti čebeljak, saj so v okolici medonosne rastline, ki bodo omogočale pašo, za pridelavo medu in drugih čebeljih izdelkov, ki se bodo lahko uporabili v učne in tržne namene.

Slika 36: Panji (Ivanuša, 2016)

V gozdu, ki obdaja lagune so nastavljene pasti za lovljenje hroščev, s pomočjo katerih bodo ugotavljali njihovo prisotnost.

Slika 37: Past za lovljenje hroščev

Ob poteh so kontejnerji – opazovalnice in lovske preže, ki omogoča dober razgled po območju. Vsi omenjeni objekti, ki so na tem območju so vpeti v celotno dogajanje.

Slika 38: Opazovanje ptic (Feguš, 2016)

Slika 39: Opazovalnica (Kolarič, 2016)

Slika 40: Notranjost opazovalnice (Ivanuša, 2016)

Društvo ima, kot glavni nosilec preurejanja Ormoških lagun, izoblikovane številne načrte za prihodnost s težnjo, da bi rezervat zaživel z ljudmi. Urediti nameravajo raziskovalno središče za izobraževalne in raziskovalne namene za potrebe učencev, dijakov, študentov ... Učno pot bodo uredili tako, da bo dostopna tudi za invalide in ostale gibalno ovirane ljudi, ob njej pa bodo namestili interpretacijske table. Naselili bodo nekaj avtohtonih vrst domačih živali in poskrbeli za oživljanje kulturne dediščine našega kraja, k sodelovanju bodo povabili obrtnike, ki oživljajo skoraj pozabljene obrti. Oživiti nameravajo zeleni turizem in privabiti obiskovalce od blizu in daleč in tako prispevati k večji prepoznavnosti naravne in kulturne dediščine našega kraja.

5. DISKUSIJA

Ormoške lagune so pomemben del naše zgodovine. Tematika najine raziskovalne naloge je zelo aktualna, saj se sedaj izteka rok za ureditev in prenovu tega področja, ki je pomemben vir naravnih danosti našega kraja. Najina raziskava temelji na ustnih virih in terenskem delu, saj je pri raziskovanju bilo nemogoče uporabljati samo knjižne vire.

Po zaključni analizi sva se razveselili spoznanja, da sva našli odgovore na zastavljena vprašanja. Rezultati nevihte možganov pri mlajših učencih so naju prijetno presenetili, saj so ob besedi lagune zapisali, da jih beseda spominja na žival (26%). Besedo lagune so povezali z naravo in posledično z živalmi, ki tam bivajo. Na drugem mestu sledi beseda vodni bivol (18%). Vodne bivole so dejansko tja priselili in niso značilni za naše območje. Sledijo besede jezero (15%), gasilske vaje (14%). Odgovori kažejo, da ti učenci poznajo Ormoške lagune in da so že slišali zanje. Pri starejših učencih je na prvem mestu beseda vodni bivol (23%), sledijo besede odpad (14%), živali (13%), ribe (10), lovska opazovalnica (9%). Iz tega lahko sklepamo, da starejši učenci poznajo Ormoške lagune.

Na podlagi analize anketnega vprašalnika sva ugotovili, da precejšen delež (80, 85%), anketirancev razume pojem laguna kot veliko mokrišče, (9, 93%) pa jih je odgovorilo, da je to deponija odpadnih snovi. Zato lahko potrdimo našo H1, ki pravi, da imajo ljudje različno izoblikovane predstave o pojmu laguna.

Na vprašanje, kje so Ormoške lagune, je večina anketirancev (97, 16%) označila pravilno, vendar jih niso obiskali (97%). Zato lahko potrdiva najino H2, v kateri sva predvideli, da več kot polovica anketirancev še ni bila v Ormoških lagunah.

Ko sva anketirance spraševali o lastništvu lagun, sva bili prijetno presenečeni, da kar (75, 98%) anketirancev ve, da je lastnik tega ozemlja DOPPS. Anketiranci so podali pozitivno mnenje glede na preurejanje naravnega rezervata. Domnevali sva, da anketiranci, ne vedo, kdo je lastnik in kaj ima v načrtu, zato ovrževa H3.

Na podlagi rezultatov ankete, sva tudi izvedeli, da so (45, 45%) anketiranci naklonjeni preoblikovanju Ormoških lagun. Glede analize podatkov pridobljenih na pohodu sva izvedeli, da so obiskovalci naklonjeni preoblikovanju Ormoških lagun in nad vizijo naravnega rezervata. Potrdiva lahko H4, ki pravi, da je večina ljudi naklonjena preoblikovanju lagun in njihovi novi podobi.

Glede poznavanja živali v Ormoških lagunah sva ugotovili, da anketiranci (54,76%), ki živijo na vasi v bližini lagun bolje vedo, katere živali so tja naselili in so jih tudi uspeli spoznati. Delež anketirancev, ki živi v mestu (52, 63%) pa teh živali ne pozna. Na podlagi ugotovitev lahko potrdiva hipotezo 5, saj kot sva predvidevali, več anketirancev iz vasi pozna živali, ki so jih naselili.

Ob večkratnem obisku lagun sva vedno opazovali vodne bivole, katerih čreda se je povečala za 4 mladiče. Le enkrat sva v preletu opazili belo čapljo in plavajoče labode ter race mlakarice. Ostale ptice lahko pričakujemo v času selitve in gnezdenja. V tu živče živali in rastline se nisva posebej poglobljali, saj to ni bil glavni namen najinega raziskovanja. Do biocenoze v lagunah nisva ravnodušni, zato se bova vključili v Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, kjer bova lahko spoznavali tudi to področje.

6. ZAKLJUČEK S SMERNICAMI ZA NAPREJ

Letos sva se prvič lotili raziskovalnega dela. Čeprav je bilo naporno, sva se spopadli s številnimi novimi izzivi, najino delo je bilo tudi zabavno. V največje zadovoljstvo nama je bilo to, da so naju povsod, kjer sva želeli pridobiti različne informacije in sva se obračali na posameznike in institucije, sprejeli odprtih rok. Z njihovim sodelovanjem sva to raziskovalno nalogo obogatili in dopolnili spreminjajočo se podobo lagun.

Glede na najine rezultate raziskave sva ugotovili, da večina ljudi še ni obiskala lagun, kar je verjetno razlog nepoznavanja tega območja. Mnogi so že slišali za naselitev vodnih bivolov v lagunah, vendar o njih niso imeli pravilne predstave.

Koristne informacije sva si pridobili s pomočjo fokusne skupine. Fokusno skupino so sestavljali različni profili odraslih ljudi, ki so že v preteklosti bili povezani z Ormoškimi lagunami. Pohvalili so vodeno srečanje, ki sva ga v naprej dobro načrtovali. Čeprav so se kresala različna mnenja, si želijo sodelovanja v takšni obliki še v prihodnosti. Mnogi med temi so podali dobronamerno kritiko glede ograjenosti rezervata, ki naj bi ta prostor ločil od ostalih površin. Nekateri med njimi pa so jo opredelili za koristno za pašno živino – vodne bivole, ki skrbijo, da se območje ne zaraste. Motijo jih opazovalnice, ki so iz predelanih kovinskih zabojnikov (ostanki objektov TSO).

Dober vtis sva dobili ob organiziranem ogledu Ormoških lagun, na katerega se je odzvalo presenetljivo število ljudi različnih generacij. Udeleženci so bili ob ogledu prijetno presenečeni in to so nama tudi z veseljem zapisali v kratkih vprašalnikih. Kot vsak človek so tudi ti imeli drugačne predstave glede izgleda Ormoških lagun. Na pohodnike so v lagunah naredili največji vtis: vodni bivoli, zasadi starih sort jablan, urejenost, velikost področja, sprememba področja, narava, vizija, objekti, park, skrb, vse, kar je bilo povedano in kar so videli, vse je nekaj posebnega.

Glede predlogov pa so zapisali naslednje: hitro dokončanje preureditve in čimprej privabiti obiskovalce, naj uredijo klopi in postojanke za oddih, koše za smeti, table z napisi, steze za jahanje, več bivolov in drugih živali, vse se naj razvija v smeri načrtov, ki so jih spoznali skozi predstavitev, podpirajo prizadevanja in načrte DOPPS-a in naj čuvajo naravo in naredijo vse to, kar je v načrtu. Pohvalili pa so tudi vodjo ogleda g. Bombeka in organizacijo pohoda.

Z zadovoljstvom ugotavljava, da ima najina naloga uporabno vrednost, saj sva v času njenega nastajanja povečali prepoznavnost Ormoških lagun množici ljudi, ki bo pridobljene izkušnje razširila med sokrajane. Nekateri ljudje pa so bili preko naju seznanjeni o dogajanju v lagunah v lokalnih medijih, kot sta radio Prlek in KTV Ormož.

Nenazadnje pa sva oblikovali tudi nekaj svojih predlogov:

- zaščita kovinskih kontejnerjev z naravnim materialom – les, ki trenutno bode oči obiskovalcev,
- postavitve napajališč in privezov za konje,
- priprava razstave fotografij,
- likovna razstava,
- 3D makete,
- prezentacijski film.

Zavedava se, da je biološka ozaveščenost pomembna že v rani mladosti, zato sva nanizali nekaj predlogov možnosti povezav učencev OŠ Ormož in dijakov Gimnazije Ormož z Ormoškimi lagunami.

1. Srečanja ob svetovnih dnevih:

- Svetovni dan boja proti mučenju živali (4. oktober),
- Svetovni dan mokrišč (2. februar),
- Svetovni dan voda (22. marec),
- Dan Zemlje (22. april),
- Svetovni dan sonca (29. maj),
- Svetovni dan okolja (5. Junij).

2. Taborjenje:

- poletni tabor za nadarjene,
- preživetje v naravi z naravo,
- ornitološki tabor,
- raziskovalni tabor (oblikovanje raziskovalne naloge).

3. Naravoslovni dnevi:

- Spoznavanje različnih naravoslovnih vsebin povezanih s cilji glede na razred.

4. Športne dejavnosti:

- orientacijski pohod.

5. Sodelovanje šola-starši: pohod, ogled lagun, druženje v naravi.

6. Izvajanje vsebin interesnih dejavnosti (terensko delo): proučevanje ptic, pomen mokrišč, gnezdišča.

7. Vsebine mednarodnih projektov (peljati goste iz tujine in jim razkazati to področje).

8. Sodelovanje pri zimskem štetju ptic.

9. Prostovoljstvo (sodelovanje učencev prostovoljcev pri akcijah v lagunah).

10. Sodelovanje z drugimi institucijami v kraju (medgeneracijsko povezovanje; en medgeneracijski pohod smo že opravili).

Ob zaključku najine naloge ugotavljava, da je okoljevarstvo pomemben del našega vsakdana, zato je pomembno priložnost, ki jo imamo na dlani, izkoristiti v dobrobit ožje in širše družbene skupnosti ter prispevati k trajnostnemu razvoju.

7. VIRI IN LITERATURA

Gorjan, M., Projektno delo. Gradivo za učitelje. 1. izd. Ljubljana : Center za poklicno izobraževanje, 2006.

Božič, L., Reka Drava: darilo narave za vse generacije. 1. izd. Ljubljana: Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, 2014.

Kočevar B., Krajinski park Središče ob Dravi, 1. izd. Središče ob Dravi: Lovska družina Središče, 2003.

Berginc, M., Sistem varstva narave. V: Jančič, M., Marušič, I., Novak, J., Ogrin, D., Simonič, T.. Varstvo narave zunaj zavarovanih območij, 9. in 10. november 1995. Ljubljana: Urad RS za prostorsko planiranje Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana, 1996, str. 181 – 185.

Drev D., Okoljevarstvene tehnologije: učbenik za modul Okoljevarstvene tehnologije v programu Okoljevarstveni tehnik. 1. izd. Celje: Fit media, 2013.

Mozetič, B., Šalaja, N., Denac, D., Štumberger, B. Prosta pot do ureditve rezervata?: O botulizmu in njegovem vplivu na ptice, *Škocjanski zatok – oaza na pragu Kopra*, 2002, št. 2, str. 2. (<http://skocjanski-zatok.org/wp-content/uploads/2012/01/bilten2.pdf>).

Vogrin. M. Vodni bivol - žival, ki nadzira vegetacijo na mokriščih. Ormož, MMC RTV SLO, 2015. Dostop:<http://www.rtv slo.si/zivalskiotok/novice/vodni-bivol-zival-ki-nadzira-vegetacijo-na-mokricih/380477> (16. 1. 2016)

ARSO. *Narava: Zavarovana območja*. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor, Agencija RS za okolje, 2015. Dostop: <http://www.arso.gov.si/narava/zavarovana%20obmo%C4%8Dja/> (15. 12. 2015)

Kemija.net. Pridobljeno na: http://kemija.net/e-gradiva/odvajanje_in_ciscenje_odpadnih_voda/4_6_Biolosko_ciscenje/lagune.html (14. 3. 2016)

Ptice.si (www.facebook.com/pticeDOPPS, 3.2.2016)

8. Priloge

ANKETA (PRILOGA A)

ANKETNI VPRAŠALNIK

Spoštovani, sva učenci Sofija Ivanuša in Nuša Kolarič. Obiskujeva 9. razred Osnovne šole Ormož in v okviru šolske raziskovalne naloge raziskujeva ORMOSKE LAGUNE. Pred vami je anketa. Lepo prosiva, da jo natančno in temeljito izpolnite, saj nama bo v veliko korist pri raziskovanju problema. Vprašalnik je anonimen.

Obkrožite črko pred ustreznim odgovorom.

1. Status:

- a) otrok, mladostnik,
- b) odrasla zaposlena/ nezaposlena oseba,
- c) Upokojenec.

2. Kje živite?

- a) V mestu.
- b) Na vasi.

3. Kaj si predstavljate pod pojmom lagune?

- a) Reko.
- b) Veliko mokrišče.
- c) Živalski vrt.
- d) Deponijo odpadnih snovi.
- e) Drugo: _____

4. Ali veste, kje se nahajajo Ormoške lagune?

- a) Ob železniški postaji v Ormožu.
- b) Ob reki Dravi.

5. Ste jih že kdaj obiskali?

- a) Da.
- b) Ne.

6. Kaj je bilo nekoč na ozemlju Ormoških lagun?

- a) Igrišče.
- b) Bazeni z odpadki nekdanje tovarne sladkorja.
- c) Tovarna sladkorja.
- d) Ne vem.

7. Kdo je lastnik lagun danes?

- a) DOPPS (Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije).
- b) Občina Ormož.
- c) Evropska unija.
- d) Ne vem.

8. Ali ste morda v medijih (časopisu, reviji, TV, na radiu) zasledili prispevek o Ormoških lagunah ?

- a) Da.
- b) Ne.

Če ste odgovorili z DA, prosim navedite vrsto medija: _____ .
Kaj ste zasledili? _____

9. Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije je na to območje naselilo živali, ki so neobičajne za to okolje. Ali morda veste, kako se imenujejo?
(Odgovor prosim napišite na črto.)

10. Ali veste, zakaj so jih naselili v lagune?

- a) Da.
- b) Ne.

11. Bi se želeli v bližnji prihodnosti udeležiti organiziranega ogleda lagun s strokovno predstavitvijo?
(Ogled bo organizirala naša šola v sodelovanju z Ljudsko univerzo Ormož v okviru medgeneracijskega sodelovanja.)

- a) Da.
- b) Ne.

12. Ste morda seznanjeni s prihodnostjo Ormoških lagun?

- a) Da.
- b) Ne.

13. DOPPS se je odločilo za preureditev Ormoških lagun v naravni rezervat. Kakšno je vaše mnenje glede preurejanja tega področja oz. spremembe namembnosti prostora, ki bo čez čas dobil novo podobo?
Odgovor prosim napišite na črte.

Za sodelovanje se vam iskreno zahvaljujema.

Nuša in Sofija

MINI ANKETNI VPRAŠALNIK (PRILOGA B)

1) Status:

- a) otrok, mladostnik,
- b) odrasla zaposlena/nezaposlena oseba,
- c) upokojenec.

2) Spol

- a) moški,
- b) ženski.

3) Kako bi z oceno od a do e ocenili organizacijo in ogled današnjega organiziranega pohoda v lagune?
Pobarvajte kvadraterk s črko vašega mnenja.

a	b	c	d	e
---	---	---	---	---

- a) Slabo.
- b) Zadovoljivo.
- c) Dobro.
- d) Zelo dobro.
- e) Odlično.

4) Kaj je v lagunah na vas naredilo največji vtis?

5) Imate morda kakšne predloge ali pripombe v zvezi z območjem urejanja Ormoških lagun?

Hvala za sodelovanje.

FOKUSNA SKUPINA (PRILOGA C)

Na začetku razgovora sva prosili udeležence, da nama povedo, na kakšen način so povezani z Ormoškimi lagunami.

»V času, ko so se dogajale spremembe sem poročala o tem kot novinarka Štajerskega Tednika« (oseba 1)

»Povabljena sem bila, ker sem pogosta obiskovalka tega kraja« (oseba 2)

»Verjetno sem bil povabljen kot lovec, ampak dobro to danes nima neke veze dosti z lovom, bolj sem kot občan in kot ljubitelj narave in tudi tega okolja, ki ga poznam že od malih nog.« (oseba 3)

»Mejim na lagune« (oseba 4)

»Sem nekdanji zaposleni TSO, vzdrževalec lagun in okolja, občasno sem delal na čistilni napravi, kda smo delali na izmenah.« (oseba 5)

»Sem z DOPPSa, tukaj vodim vsa dela, ki se opravljajo v smislu nadzora lagun in ves izobraževalni del poteka preko mene.« (oseba 6)

»Sem likvidacijski upravitelj TSO« (oseba 7)

»Veterinar, drugače pa ljubiteljski opazovalec ptic.« (oseba 8)

»Ljubiteljski opazovalec narave, rad sem v naravi, posebej v lagunah, pa ukvarjam se z ljubiteljskim fotografiranjem.« (oseba 9)

Po tem, ko so razložili povezanost z lagunami, sva jih povprašali, kaj menijo o današnjem izgledu lagun.

»Sem bila zelo presenečena, ker poznam kakšne so bile lagune nekoč in zelo dolgo nisem bila tam, pot me ni zanesla, ni bilo nekega cilja. Vedno smo se ustavili kar na jezu, dalje pa nekako nisem prišla, zato sem bila zelo presenečena, ko sem se lani jeseni podala do lagun in mislim, da je ta podoba, ki jo že zdaj dajejo lagune, krasna, da bo veliko prinesla k širšemu okolju, ne le naravovarstveni funkciji, ampak tudi kot turistična destinacija, kot izobraževalni center, da bo prineslo zelo veliko pozitivnih lastnosti za okolje. Zelo mi je všeč.« (oseba 1)

»Tukaj bi še jaz nekaj dodal, lagune so se v kratkem času zelo hitro spreminjale, se pravi od začetka poplavnih gozdov do industrijske cone in potem spet dalje v eno vmesno fazo. Zdaj smo v neki drugi fazi, ko poskušamo prikazati lagune v smislu naravovarstva in v obdobju 40. let se je pogled na lagune spreminjal, zdaj kako vzeti ali je to pozitivno ali negativno ne moremo reči. Vsak ki pozna lagune kot industrijski objekt, bo seveda rekel, da je to bil gozd, iz katerega so pridobivali drva.« (oseba 6)

»Očitno imam jaz drugačne oči in imam drugačni pogled od ostalih, ki so se do sedaj oglasili. Za mene so lagune takšne kot jih danes vidim samo z nasipa, ker v lagune več ne grem, spremljam jih pa. To kar je kolega prej dejal je bil dejansko pragozd. Potem so šle te stopnje skozi, kot jih je omenil. Najbolj me moti prvi pogled na lagune, ko vidim te žice, v katerih je elektrika, to vse ograjeno vidim tam v lagunah, rjave kontejnerje pripeljane od nekod, ki so jih verjetno vrgli že na odpad. Mene to zelo moti ker mislim da to močno kazi naravo in da to ne spada tja. Objekti morajo biti skromni, ampak iz naravnih materialov, asfaltirano parkirišče, betonski robniki itd., to me moti. Najbolj pa me moti to, da nekdo danes ogradi gozd in prepreči vso gibanje prostoživečim živalskim vrstam. Imamo tudi te krave, ki so tujerodne živali in ne spadajo v krajinski park.« (oseba 3)

»Glede ograde, ograjeno je praktično vso območje naravnega rezervata. Nekako smo imeli možnost, da smo vzpostavili pašno ograjo in s tem možnosti nismo hoteli zavreči. Kaj to pomeni 1. Na nek način se bo vzpostavilo kmetijsko gospodarstvo, se pravi bomo imeli živino, ki jo bomo uporabljali za pašo in za menedžment naravnega rezervata Ormoških lagun. Živali so tiste, ki lahko naredijo največ koristi z minimalnimi stroški. Problem je tudi v gozdu, zakaj je gozd ograjen. Ko smo se z gozdarji malo posvetovali, je bil problem v tem, da se gozd ne obnavlja. In praksa, ki je bila nekoč, je pašništvo v nižinskih gozdovih. In da je v bližini živali vedno bil nekdo, ki je pazil na živali. Sedaj je gozd ograjen zato, da bo živina popasla in se spet umaknila ven, da ne naredi prevelike škode v gozdu. In tu smo imeli možnost, da pripravimo stvari na takšen način. Ograjo bomo potrebovali glede na potrebe habitata. Prav tako bi bili negospodarni, če ne bi postavili ograje, ko imamo možnost. Kar se tiče kontejnerjev, se strinjam, da sodijo na odpad. To je bila ena od idej, da bi kontejnerje, ki ne sodijo več v uporabo, uporabili na tak način, da ne gredo v razgradnjo, ampak da jih uporabimo kot

opazovališče. Se strinjam je tujek v rezervatu, vendar se bo sčasoma obrastel in bo nekoliko skrit. Cesta do lagun je v zelo slabem stanju, zato je parkirišče asfaltirano, da lahko normalno parkirajo avtomobile. Da je pripravljeno za invalide. Skozi ograjo srne brez težav prehajajo med žicami. Kar se tiče elektrike, ne bomo imeli celotnih lagun pod elektriko. Elektriko postavljamo na območjih, kjer so živali. S tem zadržujemo živali na tem območju. Zdaj glede tujerodnih vrst je pa tak, te živali so namenjene za vzdrževanje vegetacije in s katero koli drugo živaljo, za katere smo se posvetovali z veterinarji, inšpektorji in kmeti, bi naredili slabše. Vodni bivoli so prilagojeni na močvirnato okolje. Glede na to ali je avtohtono, ni avtohtono naša žival. Je pa res, da vodni bivoli še na ta konec ni bil pripeljan. Je pa v prekmurju kmet, ki se bavi z ekološko pridelavo in ima 40 glav vodnih bivolov ter ima vsako leto zelo velik prirast. Pozimi vodni bivoli pridejo v hleve, takrat se tudi označijo, ker iščejo hrano. Cena ene živali je 2000 € in to bi bil nek profit. Če ne bi pripeljali vodnih bivolov, bi lahko samo še s stroji obdelovali lagune. Trudimo se, da bi bilo območje dostopno, da območje nebi bilo območje samo za ljubitelje narave, ampak za vse. Je pa res, da se po vseh lagunah ne bo moglo sprehajati. Ampak bomo za to naredili posebne poti, na katerih bodo vsi dobrodošli, do tistega, ki fotografira, jaha, se sprehaja ...«(oseba 6)

»Mi gremo dosta doj, vsakokrat je več ograje, še malo pa bo, še tu je tista rampa, sicer je odprta, ker smo obsedeni z ograjami, sploh ne vem kaj bo šlo turist gledat, tote ograje? Pa tistih bivolov, ki je na ovem konce ograje pa pol ure buli v tebe pa pol vure se ne premakne. Tista električna ograja pa je tak, da smo mi šli enkrat z decoj na ovi strani sej vem ka nebi smeli biti tam, malega je tekokrat stepla elektrika, ka je skoro v nezavesti bija. To si lahko mislite, ja vem ka smo kršili zakon, samo tam ni poti pa opadneš. Jaz sem enkrat to kritizirala enkrat po radije pa sem misla, ke sem gnes prišla, ka bom pravo verzijo čula. Strinjam pa se z vami glede tote ograje. Kak mene tota ograja svadi. Samo ravno greš, ke te greš gledat?« (oseba 2)

»Ograja je namenjena samo za pašno živino, glede na to, da si vsak pač ogradi neki del, kjer bo pasel svojo živino. Kar se pa tiče oglada lagun, lagune še niso pripravljene do take mere, da bi se tam izvajali ogledi po svoji lastni volji. Nimajo še vsebin, niso še točno določene učne poti. Pogledali si boste lahko tiste travnike, gozd, pašnike, potem šli k bazenom, videli vodne bivole ...« (oseba 6)

»So pa bili pozimi dva univerzitetno izobrazena človeka, sta z pecikeli iskala nilske koje. Ki bi tu bile nilski koji? Ke so se vendar potopli? Pa ki je tisto 3000 ptičov?« (oseba 2)

»Bom se jas oglasja, živina more meti pastira, živina kda žačne ona ite, te gre. Kdo jih bode po Ormože lovija? Jas bi še predlago, da so okoli naredi pot za pecikle vozite. To ste naredle napako, ke ste okoli na tesno ograjo postavile.« (oseba 4)

»Kak pa mate kmetje postavljene ograje? Mate na en meter pet žic?« (oseba 3)

»To morejo meti tak. Mladih teletov pa ne stepe. Tele samo gre, on samo trga.« (oseba 4)

»Jas govorim o tem, da je tu žica na 20 cm. Pa mi naj nekdo odgovori, ki je tu kmečka logika? Kmet ma živali, pa postavi električnega pastira pa postavi dve žici. To njihovo tele nikam ne gre, brez mame. Se ne premakne.« (oseba 3)

»Je pa tudi tak, da je ali 5 nivojska ali 2 nivojska, če pa vam rečem srna gre skozi.« (oseba 6)

»Vsaki kmet nej svoj gozd ogradi, kar z žico, pa ki bomo živeli? Govorim o gozdu, jas lagune razumem pa, da se tisto popase, tisto šavje pa to, to je meni popolnoma jasno. Kje je deklerirano, da gozd spada zraven lagun?« (oseba 3)

»V nastajanju ... še enkrat vam bom povedal. Predvsem govorim o gozdu, ki je tam pred deponijo. Izgublja naravovarstveno vrednost. Glede na to, da se zarašča, stara, urejanja pa ni.« (oseba 6)

»A zdaj ga bo žica pomladila?« (oseba 3)

»Ne, saj veste, da ga bo pomladilo to, da bomo dali noter živali in da bomo tako kot sem že prej povedal, skušali obnavljati gozd.« (oseba 6)

»Pa samo to bi še povedal, kdo je izdal dovoljenje za postavitev te ograje?« (oseba 3)

»Ja sej, mi imamo dovoljenje z zavoda za gozdove, da smo ograjo lahko postavili?« (oseba 6)

»Z zavoda za gozdove? Od kda pa zavod za gozdove daje dovoljenja? To daje upravna enota.« (oseba 3)

»Je upravna enota, pa si je to mogla pridobiti od zavoda za gozdove.« (oseba 6)

»Za tote opazovalnice, ko so skupine najavljene, jih postavite.« (oseba 4)

»Jaz bi na to bolj optimistično gledal in se mi zdi, da grejo stvari v pravo smer, zdaj, če bodo tu kakšni konji, to bi bilo zelo lepo tam, pa še kakšne živali, je pa res z žico imamo vsi slabe izkušnje. Meni pa so ti bivoli zelo simpatični.« (oseba 7)

»Samo nečejo k tebi ite.« (oseba 2)

»Ja saj so zelo nezaupljivi.« (oseba 6)

»Jaz sem lagune odkrival, v svojih zlatih letih, sedaj pa sem jih nehal obiskovati. Jaz sem rahlo razočaran nad vsem tem, ograjo. Ampak vidim da živali v redu funkcionirajo. Jaz sem vedel, da bo del lagun ograjen, da se bodo lahko pasli bivoli, nisem pa vedel, da bo tako obširno. Nad tem sem malo razočaran. (oseba 8)

»Ograjo smo postavili, ker smo imeli možnost in sredstva.« (oseba 6)

»Za mene so lagune krasne, krasno je, da se je organizacija kot je DOPPS, tak organizirala, da je prišlo do lastništva. Za mene je dodana vrednost to, da se je spustila voda notre in da imamo neki takšen habitat, kjer lahko opazujemo ptice, ki tu zimujejo, ki se sem pomeknejo al pa jih opazujemo na selitveni poti in to je dejansko vrednost, ki se je tri frtale ormožancev sploh ne zaveda. Npr. če komu pokažeš sliko orla belorepca, bo rekel, da to ni res, da ni v Ormožu nobenega orla. Imam odlične slike brkate sinice z zime, ki pride s severa prezimovat v Ormož in to treba ohranite na nek način. Po drugi strani pa njihova debata o žici, meni pa je všeč, ker imam mir, ker lahko v miru slikam, nisem napoto lovcem in kmetom, probam biti čim bolj prijazen do narave.« (oseba 9)

»Lagune se ne bi smele zapustiti, saj potem bi se zarasle in to ne bi nikomur koristilo, ker so lagune bile popularno sprehajalno območje. Seveda so potrebna določena pravila obnašanja v lagunah, spoštovati jih treba kot v vsakem naravnem parku.« (oseba 7)

»Ne poudarjata se več Grčija in Turčija kot turistični destinaciji, ampak se čedalje bolj uveljavlja zeleni turizem. Povejte mi, kje v tem delu Slovenije imamo mokrišče? Upravlja ga sicer DOPPS, ampak smo samo začetniki in vsaki začetniki delajo napake. Dejstvo pa je, če želimo opravljati s takim območjem, je potrebno mnenje ljudi, domačinov, lovcev ... seveda bomo stvari popravljali. Ampak če ne vemo, kaj je za popraviti, nimamo se kaj pogovarjat, potem je to slabo. Potem se lahko enkrat na leto dobimo in si povemo, kaj je vse narobe. Ti kontejnerji tudi niso najboljši zraven žice, ampak to sta samo 2 stvari od številnih stvari, ki smo jih naredili. Spostavili smo mokrišče, ki je izrednega pomena. Če pogledate okrog in okrog so njive, ja seveda od česa pa bodo kmetje živeli? Potem je to edino območje na katerem lahko ostane mokrišče. V normalnem svetu so mokrišča ena izmed redkih habitatov na svetu. In možno je, da tukaj notri spravimo zeleni turizem. Upamo, če bo turist prišel sem, se bo tudi ustavil v Ormožu, poiskal kakšen domač izdelek. Tako bodo tudi imeli drugi korist od tega območje. Bistvo je, da rezervat živi z ljudmi. To je območje, iz katerega lahko izhajajo različne vrste živali in seveda, ko se premnožijo, grejo ven. Rezervat imamo na dlani in z njim moramo živeti. Tu DOPPS nič ne bo odnesel s seboj, vse vlagamo v ta rezervat. Kar nekaj pa ne samo denarja, ampak tudi svojega entuziazma smo vložili vanj. Vrt, ki smo ga uredili s pomočjo prostovoljcev, bo namenjen za šole, se pravi, da bodo prišli in si ogledali o življenju nekoč, ogledali si bodo lahko visokodebelni sadovnjak, ki smo ga zasadili s starimi sortami dreves, mlako, pogledali si bodo hotele za insekte, hlev, avtohtone domače živali, potem interpretacijske table, ki še manjkajo in mogoče učna pot, ki jo imamo in za obiskovalce se bo podaljšala. Učna pot ne bo potekala samo po gozdu, ampak tudi med bazeni. To ne pomeni, da bomo ljudi spustili po celih lagunah, ampak da jim bomo omogočili širši pogled v njih. Pri tem nam bodo pomagale ograje za večji nadzor.« (oseba 6)

Kaj mislite, da bo širša javnost dobila od preureditve lagun?

»Glede na to, da je mokrišče, gre za to, da bi obogatili območje z vodo. Turizem bi bil velik faktor pri tem. Obrtniki bi imeli možnost za delo in prodajo svojih izdelkov. Leto 2014 je bilo leto gradbenih del. Pri opravljalnih delih dajemo možnost ljudem iz domačega okolja. Projektni denar, ki smo ga dobili, razpršimo po domačem območju.« (oseba 6)

»Mislim, da bo okolje kar veliko pridobilo, da je to primer ene tehnično tehnološke naprave, ki je sprejemljivo za prosto živeče živali v tem smislu, da bo odprta za vse. Druga stvar je, da turizem narašča. In je ljudi, ki želijo fotografirati tam živeče živali, vedno več.« (oseba 7)